

Včelařská setkávání

Potkali se u Rosic (ve Zbýšově, samozřejmě...)

PSNV-CZ uspořádala 24. listopadu další ze série podařených akcí. Byl jí Podzimní seminář nástavkového včelaření. Tentokrát se konal nedaleko od Brna, ve Zbýšově u Rosic. Proč zrovna tam? Prostě pan majitel tamního penzionu Pamir je jedním ze zakládajících členů PSNV-CZ a vstřícně nabídl pro toto setkání zázemí. Což bylo přirozeně s radostí přijato...

Již dlouho se vedou uvnitř PSNV-CZ debaty, jak převážně zaměřit setkání tohoto druhu. Jedni by chtěli mluvit (v současné situaci logicky) spíše o nemocech včel a dozvědět se více o aktuálních výsledcích výzkumu v této oblasti či o novinkách v metodách ošetřování či léčení. Jiní zase preferují každodenní včelařskou praxi. Nakonec z těchto hovorů a debat vznikl myslím docela dobrý kompromis: jarní a podzimní semináře by se měly více orientovat na včelařskou praxi, zatímco tradiční lednové setkání uživatelů Varroa monitoring systému by mělo být věnováno spíše tématům nemocí, a to jak diagnostickým metodám, tak celkové prevenci a také metodám léčebným. Základní rámec letošního podzimního semináře byl tedy tímto rozdělením dán.

Jak tedy na semináři bylo?

Na tuto otázku se dá odpovědět velmi stručně. Bylo to moc fajn. Sešla se nás tam spousta, sál i galerie C & W Saloonu byly plné (viz foto) a v předsálí jsme se ještě mohli podívat na moc zajímavé novinky a vychytávky...

První positívum tedy bylo setkání s těmi, kteří jsou stejně „postižení“ včelami a vším okolo nich... Vždyť to znáte... ☺

A sám program semináře byl sestaven tak, aby uspokojil jak ty, kteří touží po rozšíření svých teoretických znalostí, tak ty, kteří dávají přednost praxi. A navíc řada témat předznamenala další zajímavou diskusi do budoucna...

PSNV-CZ v tomto roce

Předseda PSNV-CZ MVDr. Zdeněk Klíma uvítal přítomné a pak představil letošní aktivity Pracovní společnosti. Jelikož PSNV-CZ již od svého počátku klade důraz na vzdělávání včelařů a na zprostředkování moderních metod vedení a ošetřování včelstev, nezůstala tato problematika samozřejmě stranou. A tak jsme se znovu mohli vrátit k letošním letním školám, k výuce na Jihočeské včelařské škole v Blatné i na Moravské včelařské škole v hranicích. A stranou nezůstala ani přednášková činnost lektorů PSNV-CZ, semináře a kurzy varroamonitoringu, uspořádané pro všechny včelaře na řadě míst republiky.

To už souviselo s další oblastí, již se PSNV-CZ systematicky věnuje, totiž se sledováním zdravotního stavu včelstev. A tak došlo mimo jiné i na [Varroamonitoring systém](#) (včetně pozvání na již 5. setkání jeho uživatelů, které se uskuteční 6. ledna 2013 v Brně. Dr. Klíma rovněž připomněl, že PSNV-CZ na svém webu nabízí možnost konzultací problémů, které se mohou vyskytnout během včelařské sezony. Zmínil též publikační činnost PSNV-CZ (časopis Moderní včelař, elektronický zpravodaj pro členy e-Věstník, aktuální kalendář PSNV-CZ i brožurky a články o aktuální problematice).

Připomněl rovněž organizaci rozličných včelařských setkávání v minulosti, zejména dnes již legendární mezinárodní konferenci, uskutečněnou u příležitosti 10. výročí od založení Společnosti, která se konala v Praze r. 2010 pod názvem [Trendy a nové přístupy ve včelařství](#). V té souvislosti samozřejmě nebylo možno nezpomenout ani na spolupráci s Mendelovou společností pro včelařský výzkum při pořádání konferencí ([Včelařský výzkum v době J. G. Mendela a dnes](#) v Brně 2011 a [Věda a výzkum včelařské praxi](#) v Olomouci 2012).

Pro zasvěcené jsou to fakta notoricky známá, ale přesto neuškodilo je takto jako celek a v souvislostech připomenout, zejména když si uvědomíme, jak úzká skupina obětavců to vše zvládá...

Jak na Novém Zélandě?

Z jiného soudku byl další a po výtce zajímavý příspěvek. O **včelaření na Novém Zélandu** zasvěceně promluvil Ivo Kovařík. Věděl, o čem mluví, protože na jedné z tamních včelařských farem strávil v loňském roce velmi užitečný čas. Mohl tedy spolehlivě poreferovat o geografických i snůškových podmínkách, o metodách vedení včelstev a získávání včelích produktů i o tom, jak tamní včelaři zvládají u nás tak „populární“ nákazovou situaci a jaké k tomu mají rámcové podmínky. To vše kolega Kovařík doprovodil vynikajícími fotografiemi a profesionálně připravenou prezentací.

S překvapením jsme si opět (a po kolikáté už vlastně...) uvědomili, jak lze včelařit jednoduše, efektivně a koneckonců i podle zdravého rozumu, když jsou k tomu vytvořeny normální rámcové podmínky a když chovatele či farmáře nelehká živnost vede k zjednodušení chovatelské praxe na základní a přitom funkční „modus operandi“...

A představte si, že dokonce nerotují nástavky a nemají dotace na léčiva...

Mor včelího plodu a legislativa či mor v legislativě?

Otázku, zda je **legislativa pro potírání moru včelího plodu dostatečně efektivní**, přijal za téma přednášky Ing. Antonín Přidal. Podal tak publiku zprávu o iniciativě skupiny odborníků navrhnout změny do znění vyhlášky MZe 299/203 Sb. Návrhy iniciovaly tři subjekty: Mendelova univerzita Brno, Veterinární a farmaceutická fakulta Brno a Mendelova společnost pro včelařský výzkum, konkrétně pánové Ing. A. Přidal, MVDr. Z. Klíma a Ing. K. Čermák. Jedná se o aktivitu dlouhodobou, která má kořeny již v r. 2008, avšak narážela na stanovisko SVS, jež označit za nevstřícné bylo by až příliš licho-
tivé. Ano, o těchto věcech se vede debata již léta, především o často zmiňovaném pálení včelstev bez klinických příznaků.

Z dílny pracovního týmu odborníků vzešla řada návrhů, které se snažily respektovat moderní stav poznání problematiky, zahrnovaly cenná preventivní opatření, přesná a konkrétní legislativní ukotvení ozdravných opatření v ohnisku nákazy a návrhy věnovat zvýšenou pozornost včelstvům, která v ohnisku nákazy přežila, protože ta se mohou stát přirozenými nositeli odolnosti proti nákaze.

Výsledek této iniciativy však v praktickém znění nové vyhlášky, která by měla začít platit v příštím roce, v podstatě nenajdeme. Většina těchto návrhů se v ní totiž neobjevuje, byly SVS v podstatě ignorovány, vyskytly se dokonce v diskusích tendence podceňovat schopnost běžných včelařů pochopit specifiku tohoto onemocnění a snahy omezit informovanost včelařů o speciálních záležitostech moru včelího plodu. Což je věru neveselý obraz současné situace... Jakoby existovali vyvolení, kteří mohou a rozhodují, a pak ti, kdož byli z moci úřední označení včelaře druhé kategorie, navíc z pohledu vyvolených s nižší rozlišovací schopností...

Jak předejít vyššímu obsahu vody v medu?

Také další téma vycházelo z již nějakou dobu aktuálních diskusí. O **vlivu konstrukce úlu a jeho umístění na obsah vody v medu** připravil přednášku MVDr. Zdeněk Klíma. Řada včelařů se v posledních letech setkala s tím, že jejich med, a to i zavíčkováný, měl 19 a více procent vody, zejména v jarních měsících, spíše v tenkostěnných úlech, v okrajových částech plástů a pod strůpkem. Dokumentoval to přesnými měřeními např. B. Gruna na loňské a výše zmíněné [mendelovské konferenci](#) pořádané MSVV. Sám tehdy pojmenoval problém a vyzval k diskusi o tomto tématu. Z. Klíma výzvu přijal a pokusil se definovat možné příčiny a také nastínit možná řešení, ať již jde o změny v konstrukci úlu, či modifikace způsobu vedení včelstev a ošetřování. Diskuse jistě bude pokračovat a je docela možné, že budeme muset leccos v metodě ošetřování včelstev změnit...

Societas Internationalis pro Conservatione Apis Melliferae Melliferae (SICAMM)

Ve Švýcarsku se na přelomu letošního srpna a září konala zajímavá konference sdružení SICAMM, což je společnost snažící se o uchování tmavého plemene včely medonosné (*Apis mellifera mellifera*). PSNV-CZ a nově vzniklý Svaz chovatelů včely tmavé na konferenci vyslali delegaci a její člen, Ing. Ivan Černý o ní podrobně poreferoval.

SICAMM se věnuje národní i mezinárodní spolupráci, podpoře metodik ošetřování všech existujících ekotypů i výzkumu, snaží se o podporu ekotypů, které jsou biologicky nejbližší původní populaci,

ale také vzdělávání a šíření a sdílení informací. Ukázalo se, že společenství příznivců tmavé včely tvoří silné osobnosti, lidé otevření k jakékoli debatě, a že po celé Evropě, včetně švýcarských kolegů, to nemají jednoduché. Nicméně pracují a snaží se domluvit a komunikovat s ostatními a včelaři... A výsledky se již dostávají. Vše při přednášce dokumentováno moc zajímavými fotografiemi. Kromě poznání tohoto prostředí a moc zajímavé zprávy o tom, jako to dělají kolegové v jiných zemích a jak o věci smýšlejí, měla cesta na konferenci jeden nepominutelný důležitý efekt: naše delegace tam vstoupila na mezinárodní scénu a navázala cenné kontakty.

Čtyři devět či víc? Aneb větší sosák = více medu? Menší sosák = méně V. d.?

V poslední době se v komunitě včelařů hodně debatuje o velikosti buněk, zejména v souvislosti s tím, zda menší buňky mohou mít nějaký vliv na schopnost včel vypořádat se s roztočem *Varroa destructor* či na sníženou možnost roztoče produkovat jedince schopné dalšího množení, třeba díky kratší fázi zavíčkovaného plodu.

Toto nelehké téma si vzal za své Jakub Dolínek a připravil pro přítomné velice přehlednou a vpravdě průkopnickou prezentaci, v níž problém shrnul a dal šanci další budoucí debatě. Ukázal, jak se k velikosti buněk stavěly známé autority minulých dob (od 17. století a včetně Jana Swammerdama či F. Hubera) a dotkl se i pověstné diskuse o tom, zda větší buňky vydají větší včely s delším sosákem a větším volátkem a ty zase přinesou více medu. Ukázal, jak ta diskuse probíhala v zahraničí a jak se projevila u nás či jak se postupně měnily standardy pro výrobce mezistěn. Stručně se zmínil i o metodě, jak se včelami pracovat, aby se daly převést postupně na větší či menší velikost buněk. Ono to v praxi není zase až tak jednoduché a není to hned...

A nakonec se zaměřil na v současnosti publikované studie, které se zabývají velikostí buněk ve vztahu k míře napadení roztočem. Názory se v nich různí a zatím poněkud převažují ty, které vlivu velikosti buněk na zpomalení reprodukce kleštíka nepřipisují rozhodující význam. V této věci ale stojíme stále nějak na začátku a pravděpodobně by se vyplatilo provést seriózní, ale i řadu let trvající pokus, provedený ve standardizovaných podmínkách, při němž by se zájem soustředil na počet přeživších včelstev neošetřovaných syntetickými akaricidy ve srovnání s kontrolní skupinou a samozřejmě také na medný výnos. A logicky je také třeba vzít v ohled faktory jako genetika a zdravé prostředí...

Zkušenosti praktického farmáře i šlechtitele

Ing. Květoslav Čermák se ve své přednášce věnoval tématu **organizace prací na farmě a při chovu matek**, což je téma po výtce praktické a i přes řadu prezentací stále velmi užitečné. Zejména, pokud je zpracováno tak zkušeným odborníkem a sděleno tak přitažlivou formou... Došlo zde samozřejmě na všechny relevantní aspekty, jako jsou velikost chovu, časové možnosti, zázemí, prostory, vybavení i zaměření chovu, či vlastnosti stanoviště. Přirozeně také na ekonomické záležitosti i na věci ryze technické či technologické, jakými jsou např. úlová soustava, metody vyžadující maximální zjednodušení všech operací etc.

Při samotné včelařské praxi je důležité stanovit si priority jednotlivých prací, flexibilně reagovat na změny podmínek. K tomu už ale musí mít chovatel určité znalosti zkušenosti. Musí také mít jasno v tom, jaké má na svá včelstva a na svůj chov požadavky, jaký chce mít chovný materiál, jak jej udržovat a obnovovat. Jaký systém zvolit při péči o kondici a zdraví svých včel při každodenní provozní praxi v daném úlovém systému i při získávání všech včelích produktů.

Při zásazích ve včelách musí mít vždy předem promyšlený každý krok a vše předem dobře připraveno. Důležité a pro další kroky cenné jsou detailní záznamy o všech operacích.

To vše samozřejmě K. Čermák dokumentoval na příkladech z vlastní praxe.

Jako respektovaný chovatel matek a šlechtitel se přirozeně nemohl v tomto kontextu vyhnout chovu matek. Představil detailně a zcela altruisticky své metody a konkrétní kroky od smetání včel a zakládání sérií až po expedici nových matiček. Pochopitelně opět včetně důkladné evidence.

Až Vám někdo bude nadávat do trubců...

Profesionální včelař František Texl nabídl publiku jiné zajímavé téma, jež na první pohled vypadalo více teoreticky, leč ve výsledku bylo opět velice praktické. Hovořil totiž o **významu trubců ve včelstvu**. V přednášce nenápadně nazvané *Využití trubčích rámků ve včelstvu* vyhodnotil z různých úhlů pohledu současné teorie o roli trubců ve vztahu k tlumení varroózy, k rozvoji a stimulaci včelstev a při termoregulaci či k potlačení rojové nálady. Pokusil se úspěšně vyvrátit pohled na trubce jako na jakousi potlačovanou a podceňovanou kastu ve včelstvu, dokonce trubce vidí z pohledu nevčelařů doslova jako „bezrizikovou vstupenku do světa včel“... S nadhledem a vtípem sobě vlastním také vložil svůj pohled na biotechnické metody tlumení varroózy i na systémy tradované pod názvem LBV či Rašovská metoda. V uceleném a promyšleném výkladu doplněném unikátními snímky i vtípnými parodiemi naznačil řadu otázek, které budou jistě cenným východiskem pro další přednášky a debaty. Třešničkou na dortu bylo závěrečné poslání: *pokud Vám někdo bude nadávat do trubců, tak je to vlastně obrovské vyznamenání*.

Vyfoťte si svého zloděje. Aneb napřed o vyfukování.

Další dvě presentace připravil Mgr. Bronislav Gruna. V té první představil *Odvčelování medných plástů pomocí vyfukovače*, neboť tuto metodu považuje za pro svůj dosti obsáhlý provoz za velice výhodnou, pokud jde o úsporu času i práce, zejména v podletí, kdy hrozí nebezpečí slídění. Kromě samotné metody a možných a použitelných přístrojů nabídl i několik subtilních vychytávek, které při vlastní praxi objevil...

Druhým tématem bylo *Užití fotopasti k ochraně majetku včelaře*, v němž kousl do velice trpkého sousta, totiž do okrádání včelařů včelaři, zejména u včelnic v nechráněné krajině a v období po velkých úhynech. K užití fotopasti jej přinutila vlastní a bohužel opakovaná zkušenost s krádežemi v jeho kočovném voze. Kromě osobní zkušenosti a vyhodnocení předností i problémů představil několik použitelných typů fotopastí a pohovořil také o právních aspektech jejich užití.

Jak je to s inverty

Dalším tématem byly *Inverty pohledem chemika a včelaře*. Ujal se jej chemik, včelař a ještě donedávna pracovník VÚVČ Michal Bednář. Podrobně se zmínil o podstatě invertů a o enzymatické přípravě invertních cukrů a škrobových hydrolyzátů a konstatoval, že ne všichni dodavatelé uvádějí základní informace, např. o původu sirupu, o množství obsažené vody, HMF, množství cukrů a balastních látek. A také seznámil přítomné s výsledky analýzy různých druhů invertů, které provedla chemická laboratoř VÚVČ v letech 2010 – 2012. Nabídl též zajímavé srovnání jednotlivých druhů medů, invertů a včelám odebraných zásob po jejich zpracování.

Podle něho je stále aktuální ptát se po reziduích průmyslových enzymů i po reziduích z výroby invertních sirupů a škrobových hydrolyzátů, stejně jako znovu diskutovat o tom, zda opravdu inverze sacharózy včelám ulehčí práci. A také zkoumat, jaký vliv mají inverty na zdravotní stav včel. Je navíc veřejně známo, že stejné sirupy, které se nabízejí pro krmení včel, používají i falšovatelé medu. Navíc včely samotné enzymy do zpracovaných zásob přidávají bez ohledu na to, zda již dostaly částečně rozštěpenou potravu. Jedno je však jisté: včelař má ulehčenou situaci s přípravou sirupu.

Můžeme mít více vosku

Zkušený včelař z Ledče n. Sázavou Karel Mišoň nabídl po výtce praktické téma *Těžba vosku a sedimentační nádoba*, při jehož zpracování mohl čerpat z dlouholetých zkušeností, zkoušek a pokusů. Vždyť již v r. 1987 obdržel autorské osvědčení za způsob a zařízení k těžbě včelího vosku z voští. Svoji metodu těžby vosku publikoval již několikrát, naposledy v *Moderním včelaři* 5/2008. Snaha po zvýšení výtěžnosti vosku z rozvařeného materiálu jej přivedla k proplachování výtlačků v odstředivce horkou vodou a k využití vyhřívané a dobře izolované sedimentační nádoby se sítím. V ní navíc kromě získávání vosku může rozehrávat med a dokonce i zavařovat kompoty...

Drátkování snadno a rychle – v kostce

Posledním přednášejícím byl profesionální včelař a renomovaný výrobce úlů Tomáš Jaša. Představil své **zkušenosti s drátkováním sponkovačkou**. Jím předvedená metoda nadchla včelaře–kutily svou

jednoduchostí a rychlostí, již předvedl při doslova virtuosní ukázce. Výhodou tohoto způsobu je značná úspora času i práce, přičemž dílo je co do kvality a pevnosti zcela srovnatelné s rámkami drátovanými klasicky, tedy s předvrtáváním. Pamatujete si z filmu *Zlatí úhoři*, jak strejda Prošek co dirigent – umělec na jezu ve Skryjích předvádí rybářský koncert? Tak nějak to bylo...

Zaznamenal J. Matl

P. S.: Veliký dík za dobře připravený program a vůbec za možnost užitečně strávit takto den patří nejen pořadatelům samotným, ale také majiteli pensionu i velmi vstřícnému a ochotnému personálu.

Momentka ze zbyšovského semináře – sál i galerie napjatě poslouchají přednášku Ivo Kovaříka o včelaření na Novém Zélandu... (foto J. Vondrák)

Na webu PSNV-CZ se v rubrice [Video](#) postupně budou objevovat krátká videa z jednotlivých přednášek a také jedna přednáška v úplnosti. Jejich autorem je filmař a člen rady PSNV-CZ J. Němec.

V. setkání uživatelů VMS

V minulém e-Věstníku jste dostali informace o připravovaném setkání uživatelů VMS v Brně v neděli **6. ledna 2013**. Upozorňujeme zájemce na lhůtu pro přihlášení, která vyprší již v sobotu **15. prosince**. Akce je přístupná široké včelařské veřejnosti. Přihlásit se můžete přes [webový formulář](#). Podrobnosti k setkání najdete v e-Věstníku č. 21/2012, rozeslaném 15. listopadu.

Za pořadatele B. Gruna

PPP v novém roce v Trutnově

Po krátkém namlsání ve Zbýšově si můžeme v klidu a v pohodě poslechnout přednášku o **včelaření na Novém Zélandu**.

Ivo Kovařík přijede do Trutnova v sobotu 12. ledna.

Využijeme pohostinnosti Elektrárny Poříčí v Trutnově.

Začátek předpokládáme po 9. hodině.

Bližší informace přineseme v příštím čísle e-Věstníku. Zatím stačí když si naplánujete v kalendáři okénko.

**Zvou a na setkání se těší
podkrkonošští členové PSNV-CZ**